Duurzame landbouw –
Gezond voedsel - Vitaal platteland

De impact van Veldleeuwerik; 15 jaar verder

Gijs Kuneman

15 juni 2017

clm

Evaluatievragen

- Inzet en motivatie Veldleeuwerikteler
- Inschatten van impact duurzaamheidsmaatregelen
  Veldleeuwerik - algemene trend akkerbouw
- Inschatten van menselijk kapitaal en opbrengst

Aanpak

- Analyse duurzaamheidsprofielen 2015 en 2016

  Welke maatregelen passen telers toe?

- Analyse van trends in de markt

  Literatuurstudie, eigen kennis en gesprekken met 3 akkerbouwexperts

- Interviews Veldleeuweriktelers en 3 Veldleeuwerikexperts over duurzaamheidsmaatregelen, opbrengst, samenwerking en kennisverwerving

- Afzetten van resultaten interviews tegen trends in de akkerbouw in de laatste 15 jaar

Duurzaamheidsprofielen 2015/2016

Gemiddeld aantal maatregelen van Veldleeuwerik deelnemers in 2015 & 2016

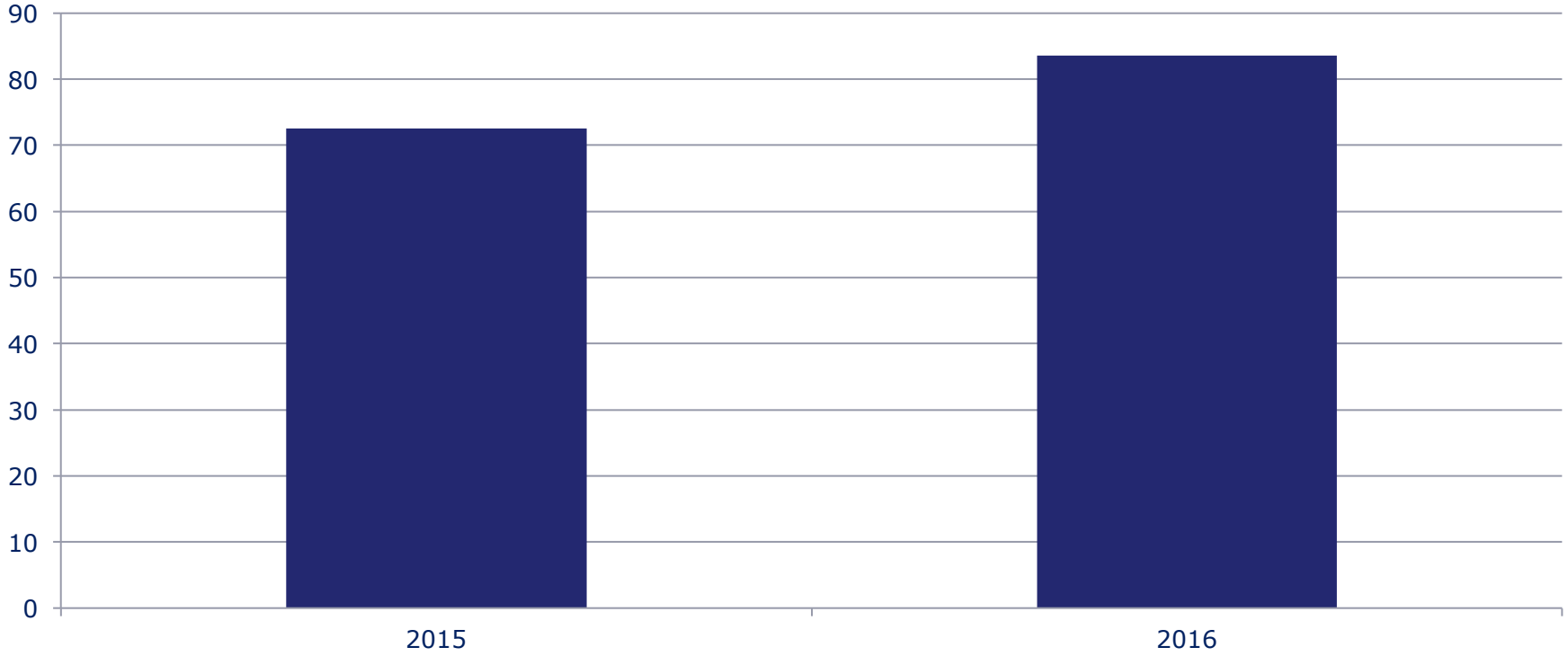

Duurzaamheidsprofielen 2015/2016

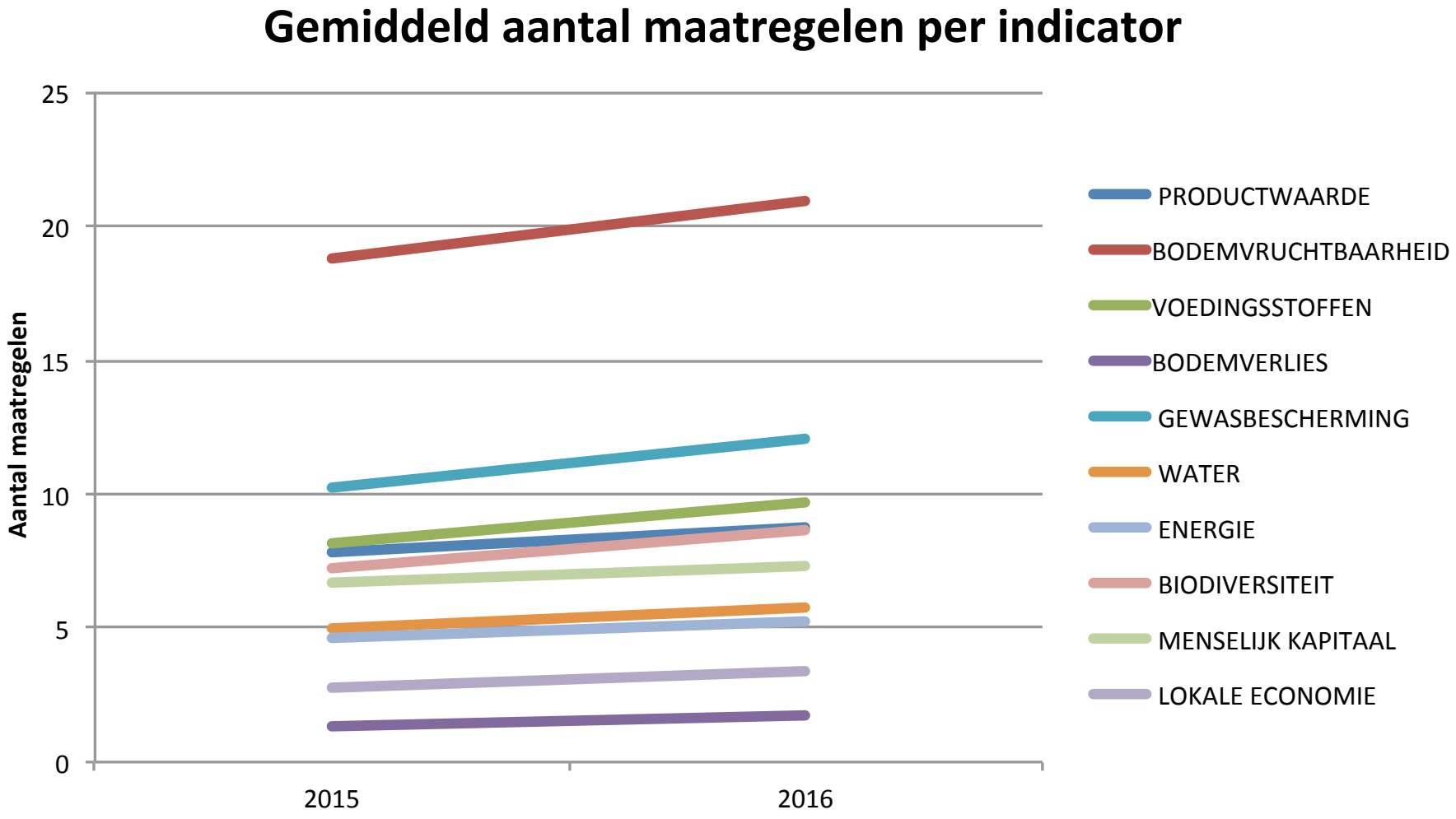

Duurzaamheidsprofielen 2015/2016

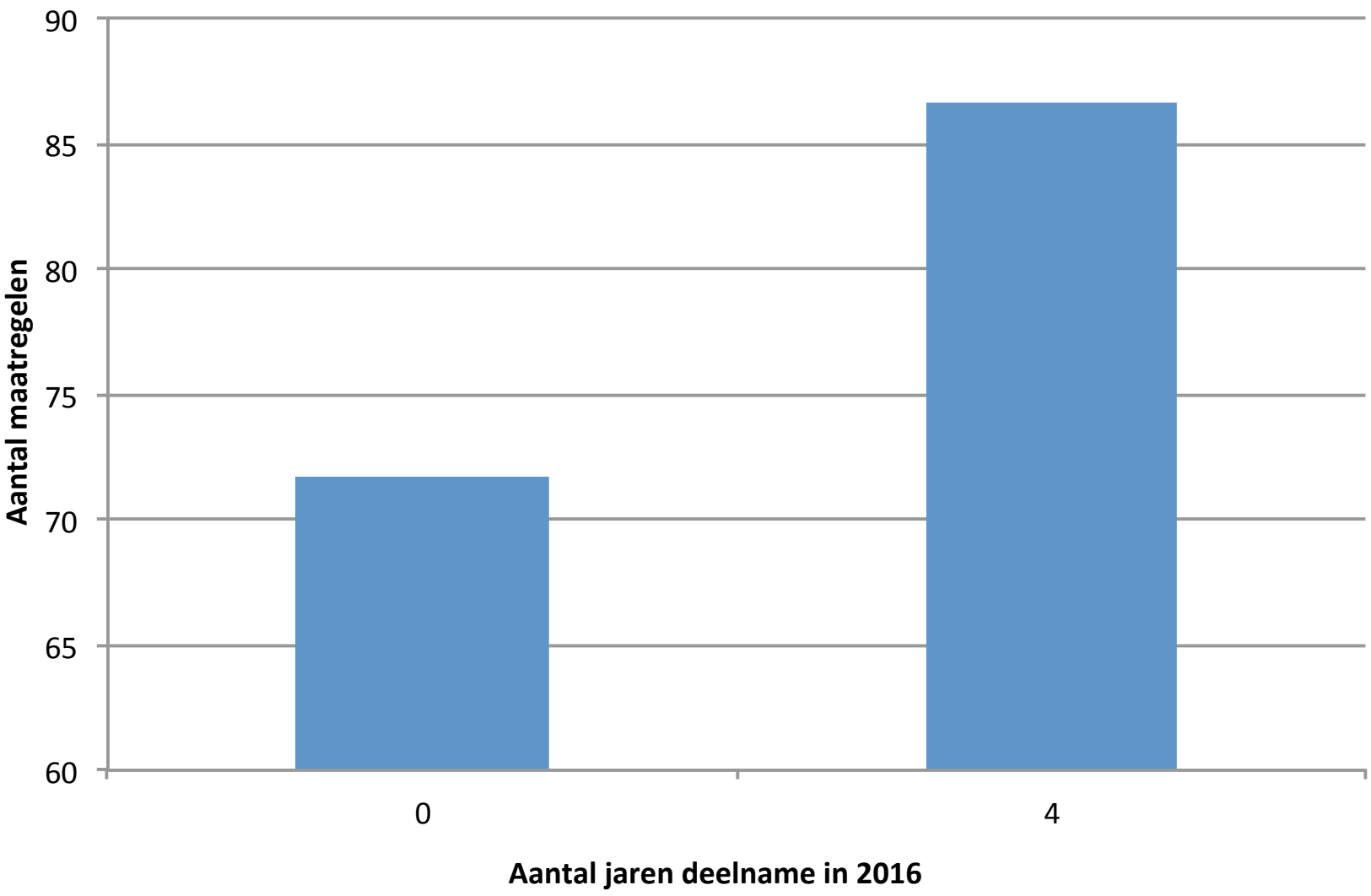

Onderscheid gemiddelde akkerbouwer en Veldleeuwerikteler

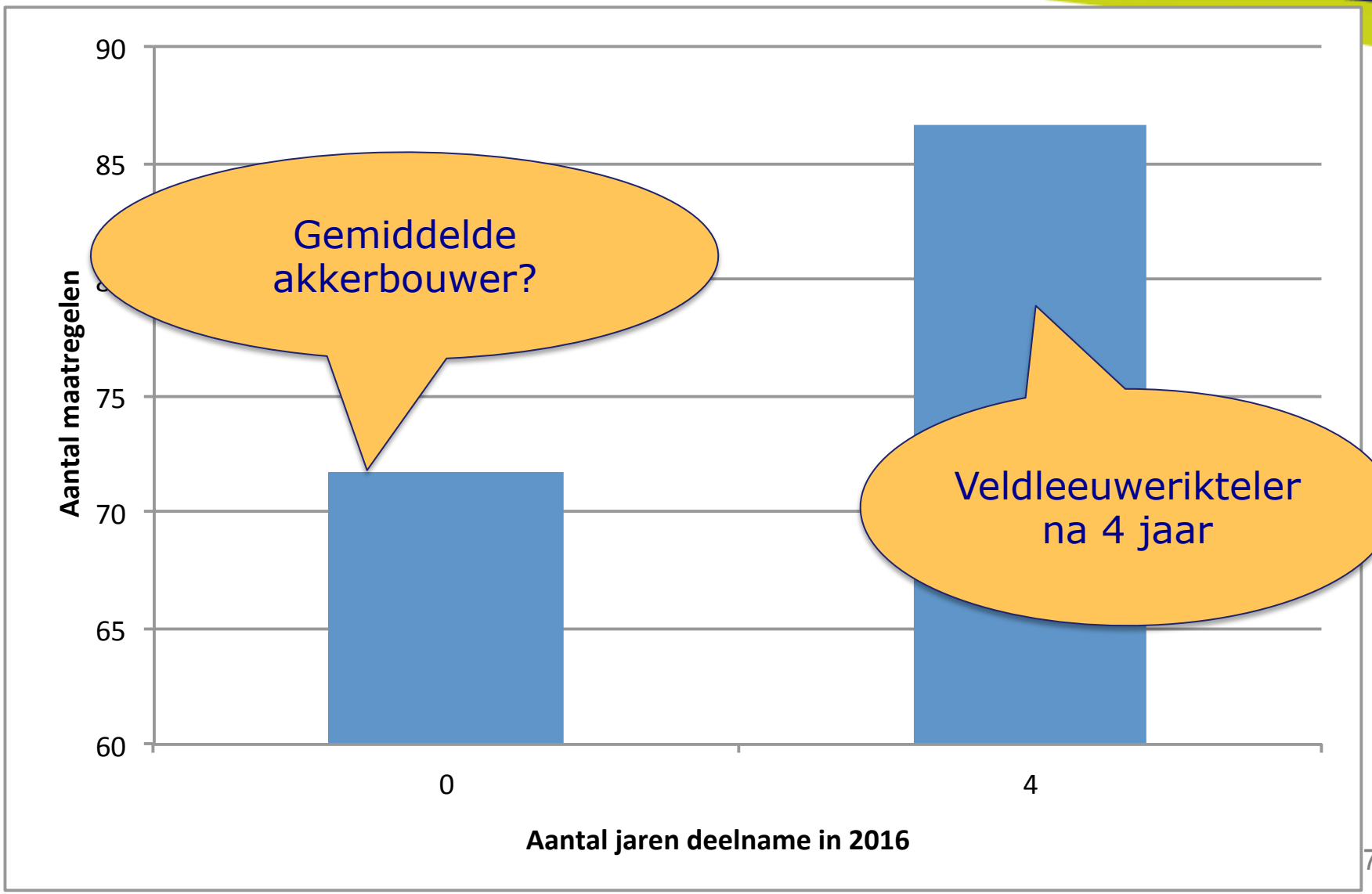

10 indicatoren Veldleeuwerik

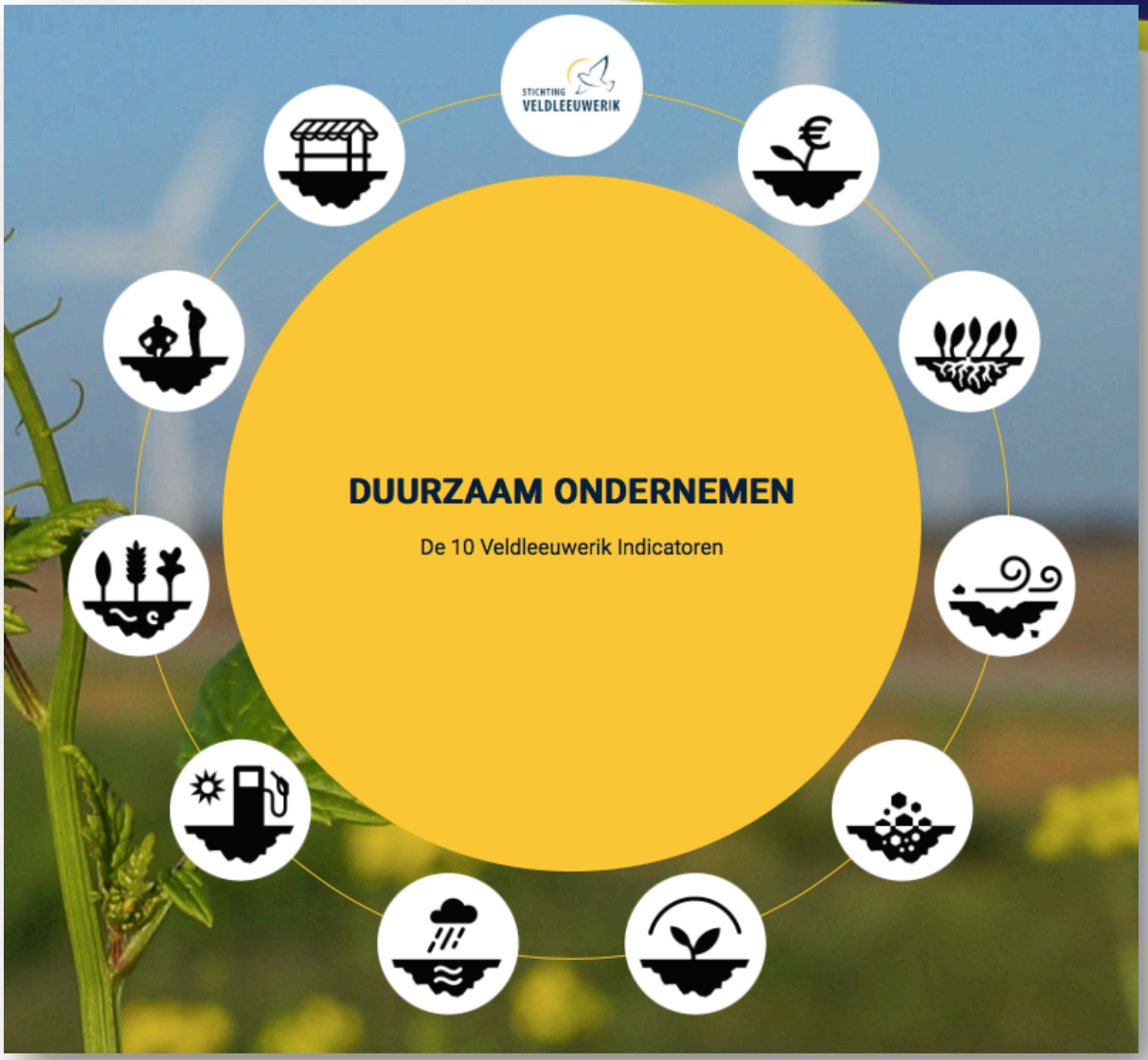

Productwaarde

Algemene trend

- Fysieke opbrengsten gestegen
- Kosten bemesting gedaald

Veldleeuwerik

Bovendien lagere kosten

- Gewasbescherming
- Energie

Bodem *(bodemvruchtbaarheid, bodemverlies, voedingsstoffen)*

Algemene trend

- Intensivering bouwplannen
- Organisch stofgehalte op peil, uitgezonderd bepaalde percelen en gebieden
- Bemesting: basis is organische mest

Veldleeuwerik

- Rooivruchtpercentage gelijk ✚
- Organisch stofgehalte (licht) stijgend ✚
- Vaker plaatsspecifiek bemesten (27% vs schatting 20% Algemene trend) ✚

Productwaarde

“Ik ben naar de helft aardappelen gegaan, maar de schuur zit meer dan de helft vol.”

Bodem *(Bodemvruchtbaarheid, Bodemverlies, Voedingsstoffen)*

Veldleeuwerik is versneller voor:

- Bemesting in het voorjaar
- Gebruik van groenbemesters

Gewasbescherming (geïntegreerd)

Algemene trend

- Meer driftarme technieken door Lozingenbesluit en omwonende
- Toename bewustzijn toepassingsmoment (Gewis, BOS)
- Milieubelasting belangrijker door markt, toelatingsbeleid en benutting van natuurlijke vijanden
- Bewustzijn erfemissie toegenomen

Veldleeuwerik loopt voorop: stimuleert invoering driftarme technieken en maatregelen erfemissie.

Gewasbescherming (geïntegreerd)

Mechanische onkruidbestrijding

Algemene trend

25% van het areaal (in 2012).

Toepassing is zeker niet gestegen.

Veldleeuwerik

58,7% van de telers (in 2016)

Waterkwaliteit

Akkerbouw algemeen, dus ook Veldleeuwerik

Minder uit- en afspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen door:

- Mest- en toelatingsbeleid

- Maatregelen zoals GPS, meer groenbemesters, toepassen LDS, infiltratiegreppel en erosiestop in aardappelen

Waterkwaliteit

“Ik doe eigenlijk niets aan waterkwaliteit”

Wel degelijk: minder uit- en afspoeling door bodem- en bemestingsmaatregelen.

- Niet-kerende grondbewerking
- Groenbemesters
- Voorjaarsbemesting
- Vaste mest, compost
- Akkerranden

Voor waterkwaliteit

Water - beregening

Algemene trend

- Beregenend areaal is toegenomen
- Meer gebruik beregeningsplanner vanwege beregeningsontheffing

Veldleeuwerik

- Telers beregenen niet of beperkt om kiemen te versnellen.

Groene Energie

Algemene trend

- Zonnepanelen: 2% van telers produceert zonne-energie
- Windcoöperaties, hier en daar

Veldleeuwerik

- Zonnepanelen: 50% van telers produceert zonne-energie
- Veel andere maatregelen: LED, EC-ventilatoren, trekker tunen, verminderen werkgangen etc.

Biodiversiteit

Functionele biodiversiteit

- Akkerranden, selectieve middelen en groenbemesters
- Toegenomen vanwege
  - Mest- en gewasbeschermingsbeleid
  - Belang van imago
  - Inzet natuurlijke vijanden

Overige biodiversiteit

- Nestkasten, bosjes, erfbeplanting en vijvers

Geen verschil tussen algemene trend en Veldleeuwerik: **Intrinsieke motivatie bepalend**

Biodiversiteit

“Vaste mest brengt leven in de grond en boven de grond”

Menselijk kapitaal

Algemene trend

- 9,5% telers lid ANV
- 1,2% ontvangt schoolklassen op het bedrijf
- Grondruil tussen akkerbouwers en met veehouders is toegenomen

Veldleeuwerik

- 38% telers lid ANV
- 30,7% ontvangt schoolklassen op het bedrijf

“Samenwerking met collega’s is van alle tijden”

Menselijk kapitaal

Algemene trend

- Kennis afkomstig van adviseurs, studieclubs en internet (toename)

Veldleeuwerik

- Kennis uit regiogroep +
  Kennisniveau hoger +
  Netwerk groter +

Profiel: zo ziet Veldleeuwerikteler zichzelf

Een Veldleeuwerikteler is een duurzame ondernemer
die werkt voor de lange termijn,
die bewust overwogen keuzes maakt
in open kennisuitwisseling met collega's
en die niet bang is om van fouten te leren.

Conclusies

- Systematische aanpak: bredere en diepere kennisopbouw
- Dankzij netwerk van collega's, kennisdeling en voorbeeldwerking: makkelijker veranderingen doorvoeren.
- Veldleeuweriktelers lopen met duurzaamheidsmaatregelen gemiddeld voor op gangbare telers. *Veldleeuwerik = versneller.*
- Bodemvruchtbaarheid en gewasbescherming meeste maatregelen en grootste toename
- De bodem is *het* gespreksonderwerp in groepen en het onderwerp dat tot maatregelen leidt.

Aanbevelingen uit de interviews

- Blijf een organisatie van voorlopers (word niet te groot) en maak je meerwaarde explicieter.
- Betrek de nieuwe generatie van mondiger, goed opgeleide boeren bij Veldleeuwerik.
- Rust adviseurs (beter) uit om een keukentafelgesprek te voeren: doorvragen, boeren uitdagen.
- Benut de partners (nog) meer als kennisleverancier.
- Creëer meer interactie tussen ketenpartners en boeren, zodat ze van elkaar leren, elkaar stimuleren en mogelijk tot nieuwe initiatieven komen.
- Sla een brug tussen praktijkonderzoek en brede toepassing in de praktijk: demonstratieproeven.

Aanbevelingen van CLM

- Behoud het goede (kennis delen, ketenpartners betrokken, ruimte voor eigen keuzes teler) en zoek ook vernieuwing.
- Blijf een organisatie van voorlopers, blijf relatief klein.
- Betrek ook jonge boeren.
- Bouw het internationale netwerk (verder) op.
- Haal meer uit samenwerking met ketenpartners.
- Zoek aansluiting bij marktcertificaten.
- Maak de meerwaarde meer meetbaar: laat ook *output* en *outcome* zien.

Dank voor uw aandacht

clm